

Ringsted
Kommune

Opgaveudvalgets anbefalinger til Naturpark i Ringsted Kommune

Afsluttet februar 2023

Denne afrapportering er en opsamling på §17,4-udvalget for pilotnaturparks arbejde fra 2021-2023. Anbefalingerne sendes til Byrådet i Ringsted Kommune, som vil beslutte den videre proces.

Afrapporteringen indeholder:

Baggrund og formål

1. Udvalgets generelle anbefalinger til skabelse af en naturpark i Ringsted.
2. Specifikke anbefalinger i forhold til: Areal, Balance mellem interesser, Naturarbejdet, Kultur & identitet, Erhverv & identitet.
3. Anbefalinger til fremtidigt samarbejde.

Bilag: Udvalgets arbejde

Baggrund og formål (kommissorium)

Baggrund

Ringsted Byråd besluttede den 7. september 2020, at nedsætte et Pilotnaturparkudvalg efter § 17 stk. 4 i Kommunestyrelsesloven, for at sikre en bred lokal forankring og inddragelse i projektet. Kommissoriet for dette udvalg blev godkendt i byrådet den 11. januar 2021. Byrådet udpegede den 10. maj 2021 medlemmerne af udvalget, herunder at udvide udvalget med to medlemmer uden for grupperne.

Formål

Udvalgets overordnede formål er at arbejde for, at der kan oprettes en naturpark i Ringsted Kommune efter Friluftsrådets koncept, Danske Naturparker.

Udvalgets sammensætning

Udvalget tilstræbes fordelt på følgende måde:

- 3 repræsentanter for byrådet.
- 8 repræsentanter for lodsejerne.
- 4 repræsentanter for borgerne/ildsjæle.
- 2 medlemmer uden for grupperne.

Udvalget vælger en formand og næstformand på det første konstituerende møde. På møderne deltager også repræsentanter fra administrationen. Administrationen varetager sekretærfunktionen.

Udvalgets opgaver

Det er udvalgets opgave at understøtte, rådgive og komme med anbefalinger til projektets overordnede udvikling. Det drejer sig primært om:

- lodsejer- og borgerinddragelsesprocesser.
- fastlæggelse af naturparkens geografiske afgrænsning.
- temaer og visioner for naturparken.
- kommunikation og formidling af pilotprojektet.
- nedsættelse og sammensætning af Naturparkråd.
- forarbejde til naturparkplanen.

Kompetencer

Udvalget er rådgivende over for Byråd og fagudvalg, og har ingen beslutningskompetence.

Funktionsperiode

Udvalget er midlertidigt, og arbejder indtil, der er nedsat et Naturparkråd.

Mødestruktur

Møderne afholdes som temamøder eller workshops. Formand og næstformand planlægger møderne i samarbejde med administrationen. Der afholdes 2-4 møder om året.

Udvalgets mødedokumenter

Oversigt over udvalgets medlemmer, dagsordener, referater samt bilag til møderne, findes via Ringsted Kommunes hjemmeside, på udvalgets underside: <https://ringsted.dk/da/kommunen/byraad-udvalg/ss174-udvalg-pilotnaturpark>

1. Præsentation af opgaveudvalgets generelle anbefalinger til skabelse af en naturpark i Ringsted

- a) En naturpark her, skal være en ramme, hvori vi alle kan *samarbejde om natur, kultur, landskab og erhverv*. Det er vigtigt, at de forskellige interesser kan mødes og opnå større forståelse og viden, om vores natur, vores kulturhistorie, vores landskab og vores erhverv, - sammen.
- b) Udvalget ser det som en forudsætning for en succesfuld dialog omkring naturparken, at *de primære erhverv - landbrug og skovdrift*, samt jagt - i og omkring området respekteres og indgår i samarbejdet, da aktive erhverv er en vigtig del af bæredygtige landdistrikter.
- c) Det overordnede formål med naturparken er at arbejde i *balancen mellem benyttelse, beskyttelse og erhvervsdrift* i landområderne. Det er et vigtigt trebenet formål både at øge kvaliteten af natur og øge kvaliteten af borgernes oplevelser i naturen, samtidig med at naturparken ikke ændrer rammebetingelserne for eksisterende erhvervsaktivitet.
- d) *God vejledning og uddannelse* omkring adfærd og respekt for naturen er et vigtigt formål med naturparken. Med en naturpark som ramme kan vi bedre styre, hvor der er højt tryk af gæstebesøg, og hvor vi ønsker mere fred og ro. Samtidig kan vi styrke oplysning om forskel på adgang til privatejet og til offentligejede områder.
- e) *Naturbeskyttelse og naturpleje* af det særlige landskab og de særlige arter er et vigtigt formål med naturparken. Naturparken kan være en ramme, for at understøtte den værdifulde natur vi har, og forbedre den natur som har behov for positiv udvikling.
- f) Naturparken vil være en god ramme for at arbejde med kvaliteten af naturen og kvaliteten af naturoplevelser, og derfor også en god platform til at tiltrække *midler og ressourcer* til området, hvilket kan blive selvforstærkende over tid.

2. Præsentation af udvalgets specifikke anbefalinger til en naturpark i Ringsted

§17,4-udvalget for pilotnaturpark har arbejdet med en række drøftelser og en række studieture i området, (se bilag), inden for mandatet. I det følgende præsenteres udvalgets anbefalinger, indenfor områderne: *Areal, Balance mellem interesser, Naturarbejdet, Kultur & identitet, og Serviceerhverv.*

2.1 Én sammenhængende natur - Arealet

Ringsted Kommunes areal indeholder store sammenhængende naturområder af høj værdi, og det har været rammen for at arbejde med en naturpark. Områderne har forskellige ejerforhold: offentligt, privat, stiftelse og fondsejet.

Udvalget har arbejdet med at afdække den rolle, som lodsejere har i en naturpark, og med at formidle det videre til lodsejere. Nogle af de private lodsejere er ikke parate til at træde ind i naturpark, men har en stor interesse i naturkvaliteten.

Naturområderne i en naturpark skal helst hænge sammen.

Det giver de bedste betingelser for planter og dyr, og de bedste muligheder for at arbejde med en sammenhængende planlægning.

Sammenhæng er også en betingelse for, at en naturpark får certifikatet.

Udvalget anbefaler

- a. Udvalget anbefaler, at naturparken etableres med afsæt i følgende arealer:
 - Gyrstinge sø og Haraldsted sø – ejet af Ringsted kommune.
 - Vrangeskov og Myrdeskov – ejet af Staten, Naturstyrelsen.
 - Store og Lille Bøgeskov – ejet af Sorø Akademi.
 - Allindemagle Skov – ejet af Niel Poul Dreyer.
 - Allindelille Fredsskov – ejet af Danmarks Naturfond.
 - Kværkeby Fuglereservat – ejet af foreningen for Kværkeby Fuglereservat.
 - Vandløb, mindre søer, moser og enge, der forbinder de store områder.
- b. Udvalget anbefaler fortsat dialog med lodsejere/jordbesiddere med naturområder, som udgør en del af det sammenhængende naturområde.
- c. Udvalget anbefaler, at der i det videre arbejde etableres en organisering, der kan rumme et løbende samarbejde med ejere af relevante natur- og landskabsområder i nærheden af naturparken.

2.2 En bæredygtig balance mellem natur, friluftsliv og drift

Naturen får større og større betydning for danskerne, og det betyder også, at mange gerne vil opholde sig i naturen. Der er allerede etableret en række gode friluftsfaciliteter i Ringsted, som bliver brugt både til hverdag og weekend, (se bilag).

De stier som er kendte, markerede og offentliggjorte, er også dem som flest gæster besøger. Nogle steder er der udfordringer med, at gæster ikke kender til regler om fx hund i snor og adgang i private skove.

Udvalget har interesseret sig for, hvordan de forskellige interesser omkring beskyttelse af naturen og de forskellige brugere til fods, på hest og cykel, kan balanceres i sammenhæng med hensyn til de primære erhvervs drift samt jagt.

Udvalgets arbejde viser, at det giver rigtig god mening at samle ejergrupperne og de forskellige interessegrupper omkring samme bord.

Udvalget anbefaler

- a. Med naturparken som ramme kan der skabes et stærkt fokus på styring og vejledning af gæster, som der er behov for, så de besøgende slider mindst muligt på naturen.
- b. Et af de redskaber kan fx være at forbedre 5-6 centrale adgangspunkter / støttepunkter for gæster og friluftsliv. De eksisterer allerede ved Gyrstinge Sø, Haraldstedlille Sø, Søsportshjørnet, Vrangeskov samt langs Ringsted Oplevelsessti. Støttepunkterne kan få fælles formidling gennem naturparken, med god vejledning omkring adfærd og vejledning om naturens kvalitet og beskyttelse.
- c. Nogle faciliteter kan forbedres, som fx adgang med offentlig transport, parkering af cykel og bil, toiletter og affaldskurve. Det vil give mindst muligt belastning af naturen andre steder.
- d. Et andet anbefalet redskab er at styre gæster ad mærkede ruter, der sikrer et minimalt slid på naturen. Ruterne skal primært løbe på offentlige arealer, og på eksisterende veje og stier. Ruterne skal så vidt muligt være skiltede. Ruterne kan åbnes og lukkes, fx ved jagt.
- e. Naturparken skal have et stærkt fokus på forbedring af naturkvalitet og biodiversitet.
- f. Der er gode forhold for friluftslivet, og forbedringer af friluftsfaciliteter skal ske i samarbejde med naturparkrådet og de involverede lodsejere.
- g. Udvalget anbefaler, at naturparken samarbejder med foreninger til sårbare grupper, som kan få forbedret livskvalitet af guidede ture i naturen.

2.3 Et samarbejde om kvalitet - Naturarbejdet

Udvalget har, gennem temaer og på ture, fået en fælles viden om, hvilke naturinteresser der er i forskellige områder og hvordan man kan arbejde med, at forbedre kvaliteten af naturen i en naturpark.

Mange private ejere laver i dag naturforbedringer og har naturprojektet på deres egen jord, ligesom staten og kommunen har på deres arealer. Udvalget har drøftet de synergier og krydsende interesser, som forskellige grupper og individer har i forhold til natur.

Den mest værdifulde natur i Ringsted er særligt knyttet til søerne og skovene. Ådalene, moserne og istidslandskabet rummer også meget værdifuld natur.

Landskabet er varieret og rummer en høj fortælle værdi i forhold til dødislandskabets dannelse. Det er et godt kendskab til naturtypernes tilstand og værdier, så som enge, moser, overdrev, vandløb og søer.

Natura 2000-områderne i og nær naturparken rummer mange sjældne arter. Dette gælder i særlig grad Allinde-lille Fredsskov.

Udvalget anbefaler

- a. Naturparken er en oplagt ramme for arbejdet med at bevare, beskytte natur og landskab – med ejernes frivillige samarbejde som forudsætning.
- b. Gennem samarbejdet i naturparken kan jordejerne udveksle erfaringer og få viden om naturprojekter, og finde mulige partnere til nye projekter, som kan øge naturkvaliteten. Det kan f.eks. være genopretningsprojekter, hvor der kan søges om ekstern finansiering.
- c. Naturparken, som samlet ramme, kan indgå i projekter om naturforbedring, for at binde eksisterende natur sammen, mindske negative klimapåvirkninger og øge biodiversiteten. Det kunne f.eks. være naturplejeprojekter med vinterafgræsning, eller helårsafgræsning i store folde, for eksempel med både kvæg og heste.
- d. Med naturparken som ramme kan jordejerne arbejde for at etablere ny natur, for at binde eksisterende natur sammen, mindske negative klimapåvirkninger og øge biodiversiteten.

2.4 Kultur og Identitet

En naturpark kan fungere som en styrkelse af et områdes lokale identitet og tilhørsforhold. En naturpark kan, ved formidling, sætte fokus på særlige historier i et område.

Kulturhistorien ses overalt i landskabet i form af gravhøje, dysser, voldanlæg, herregårde, landsbyer og kirker.

Ringsted er en af Sjællands ældste byer, og Sankt Bendts Kirke er den første kirke af brændte sten. Middelalderhistorien betyder meget.

Området gemmer på myter om trolde, der har skabt søerne, og hellige kilder, som kan helbrede.

Befolkning, produktion og natur har en tæt sammenhæng her. Mange har arbejdet i landbrug eller i den industri som er aftager – eller sovet i Ringsted Dun.

Udvalget anbefaler

- a. At der arbejdes med udviklingen af naturparkens identitet.
- b. At naturparken formidler historien i området.
- c. At naturparken skaber en kobling mellem byen og naturen, så Ringsteds flotte natur bliver en del af kommunens identitet.
- d. At der etableres samarbejde med relevante parter som fx Vestsjællands museum, Landsbyernes lokalråd mv.

2.5 Erhverv og Lokal identitet

I forbindelse med at naturparken får en tydelig identitet, kan samarbejdet give mulighed for øget indtjening og forretningsudvikling for erhverv i området, eller i nærheden af naturparken. Det kan fx være forskellige serviceerhverv, hotel, udskænkning, oplevelser eller lokale specialprodukter.

Udvalget har haft oplæg fra eksempler på lokale erhverv, herunder osteproducent, alpaca-farm og hotel. Udvalget har på besøg i Naturpark Åmosen hørt om samspillet mellem erhvervene og parken. Udvalget har fået input fra undersøgelser og forskning omkring værditilvækst i alle naturparker. Der er eksempler på, at erhverv med en relation til naturen og naturparken kan opnå fordele som:

- Styrket kendskab til hinanden, samarbejde og henvisning af gæster.
- Styrket samarbejde med kommunen om udviklingsmuligheder mv.
- Styrket mulighed for at få støtte til innovationsforløb til værdiskabelse, som del af et koncept.

Udvalget anbefaler:

- a. Det er oplagt at fremme lokale varer og serviceydelser ved at tilknytte virksomheder som naturpark-partnere, uanset om de ligger inden for eller i nærheden af det område, som ender med at blive naturpark.
- b. Der skal ikke knyttes nogle formelle krav til virksomheder, som er naturpark-partnere, men de skal arbejde for de samme mål som naturparken.
- c. Det er oplagt at medtænke virksomheder, som sælger service eller oplevelser, fx kroer, hoteller mv. som adgangspunkter/støttesteder for gæster. På den måde kan erhvervene være med til at formidle og vejlede om natur, kultur og adfærd.
- d. Primærerhverv som skovdrift og landbrugsdrift respekteres og indgår i samarbejdet.

3. Anbefalinger til fremtidig samarbejdsform

I en naturpark er samarbejde en afgørende præmis. Derfor er det også et formål med skabelsen af en naturpark, at den bliver en platform for samarbejde mellem de ejere, brugere, borgere, foreninger og myndigheder, som allerede i dag har naturen som fælles interesseområde.

For at opnå certificering for naturparken, skal byrådet nedsætte et naturparkråd. I forskellige naturparker er der forskellige former for organisering i og omkring rådet, som afhænger af geografi, historik, ejerforhold mv. på det lokale sted.

Ringsted Kommune har gennem tiden nedsat flere råd og brugergrupper, hvor borgere og civilsamfundsorganisationer vejleder byrådet om emner indenfor natur, arealanvendelse, bæredygtighed, friluftsliv mv.

I denne byrådssamling er der nedsat følgende:

- §17,4-udvalg for pilotnaturpark (17 medlemmer)
- Grønt Råd (11 medlemmer)
- Brugerråd for Haraldsted Sø (10 medlemmer)
- Brugerråd for Gyrstinge Sø (10 medlemmer)

Udvalget anbefaler:

- a. Naturparken er altid baseret på frivillighed.
- b. Lodsejere har et stående tilbud om at være med i naturparken, hvis de ligger inden for de relevante sammenhængende naturområder, og lodsejere kan altid melde sig ud.
- c. At der arbejdes med et koncept om *naturparkens venner*. De kan være mindre erhvervsdrivende eller private jordejere, som ikke er direkte placeret i naturparken, men i nærheden, og som gerne vil samarbejde om konkrete projekter. På den måde vil *naturparkens venner* have en samarbejdsrelation med naturparken, selvom de ikke er en del af organiseringen.
- d. Et *naturparkråd* skal være et repræsentativt råd for blandt andet lodsejere, friluftsföreninger, naturbeskyttelsesforeninger og lokalråd, i respekt for balancen mellem beskyttelse, benyttelse og private ejerforhold.
- e. En daglig *styregruppe/bestyrelse/forretningsudvalg* har det overordnede ansvar for drift, økonomi og ressourcer.

BILAG Udvalgets arbejde

Oversigt over udvalgets medlemmer, dagsordener, referater samt bilag til møderne findes via Ringsted Kommunes hjemmeside, på udvalgets underside:

<https://ringsted.dk/da/kommunen/byraad-udvalg/ss174-udvalg-pilotnaturpark>

Udvalget har haft drøftelser indenfor følgende temaer:

- 1) Konceptet naturpark, i Gyrstinge Landsbyhus, juni 2021.
- 2) Samarbejde i en naturpark, i Store Bøgeskov v formanden, september 2021.
- 3) Kulturhistorie, hos Ringsted Museum, januar 2022.
- 4) Naturværdier, i Haraldsted Forsamlingshus, april 2022.
- 5) Erhverv og samarbejde, Skjoldenæsholm, maj 2022.
- 6) Drøftelse af udvalgets afrapportering, januar 2023.

Ekskursioner:

- Naturpark Åmosen – med input omkring naturforbedring, samarbejde og erhverv.
- Store Bøgeskov – med input omkring privat ejet skov med mange besøgende, og projekt om ændret arealanvendelse.
- Allindelille Fredsskov – med input omkring naturværdier, naturpleje og mange gæster.
- Skjoldenæsholm Hotel & Konference – med input omkring virksomhed i grønne omgivelser som drift og attraktion.

Lodsejermøder:

- a. Veterslev Høm forsamlingshus, for lodsejere ved Ringsted Å, marts 2022.
 - b. Vigersted Forsamlingshus, for østlige/nordlige lodsejere, marts 2022.
 - c. Gyrstinge Landsbyhus, for vestlige lodsejere, marts 2022.
 - d. Borgmestermøder med store lodsejere, 2021 og 2022.
-